

Krasznahorkaié az Aegon Művészeti Díj

Az eddigi műveitől eltérően Krasznahorkai László Báró Wenckheim hazatér című regényében rezonál a kortárs magyar valóság, a kilátástalan, megváltásra váró, de megválthatatlan, rohadó periféria, ami nem lehet az isten háta mögött, mert Isten ezen a tájon nem is járt. A könyv vége az apokalipszis: egy vonaton ülünk, ami fék nélkül robog a fal felé. Ez a megváltatlanság állapota, ahol az idő csak „te-lik, de nem múlik”.

► 13. OLDAL

Krasznahorkai László kapta az Aegon Művészeti Díjat

Szélhámos megváltó

Az író azt állítja, hogy ez az utolsó regénye | FOTÓ: VÁIDA JÓZSEF

Krasznahorkai László Báró Wenckheim hazatér című regénye kapta az Aegon Művészeti Díjat. A hárommillió forinttal járó elismerést élő magyar író kaphatja az előző évben magyar nyelven megjelent kiemelkedő szépirodalmi teljesítményéért. A nemzetközileg ismert szerző elmondta: ez az utolsó regénye.

URBÁN CSILLA

Hába telt el több mint harminc év a szerző Sátántangó című regénye után, még mindig nem fáradtunk bele abba, hogy a megváltóra várjunk. Vagy egyszerűen csak nem tudunk jobbat, és még ezzel akkor sem hagyunk fel, ha amúgy egészen nyilvánvaló, teljesen feleslegesen várakozunk. A Man Booker-díjas Krasznahorkai László Wenckheim bárója a korábbi alakokhoz hasonlóan messiás figura és szélhámos egyben. „Ez a regény azóta készült, mióta egyáltalán irodalommal foglalkozom. Nem is egészen ösztönös, hanem némileg elhatározott szándék volt bennem, hogy lezárjam a korábban írt regények sorát. Ez azt is jelenti, hogy regényként ez mindenképpen az utolsó ilyen művem” – mondta az Aegon-díj átadásakor Krasznahorkai, igazolva azokat az értelmesebbeket, hogy legutóbbi könyve nagy összefoglaló regényként olvasható.

Krasznahorkai írásait olvasni nem könnyű, feszült figyelem kell ahhoz, hogy követni tudjuk a néha oldalakon keresztül tartó mondatokat. Eleinte ellenállunk, mert túl lassúnak tűnik, várjuk, hogy történjen valami. Most a dél-alföldi kisváros lakóival együtt várunk erre, és szinte észre sem vesszük, hogy már körbezárt az elzárt peremvidéktapasztalatai-

ból és hangjaiból felépülő világa. Ami a Báró Wenckheim hazatér esetében nemcsak egy földrajzilag nem pontosan behatárolható terület, hanem igazán abszurd környezet: a mai Magyarország valósága. Ez a félezer oldalas szatírárt a Sátántangóval és Az ellenállás melankóliájával rokonítja. Ezekben a könyvekben Krasznahorkai olyan atmoszférát teremt, hogy később aki csak egy sort is olvas a szövegekből, azonnal ráismer: ez Krasznahorkai.

Kilátástalan, reménytelen, megváltásra váró, de megváltáhatatlan, rohadó periféria, ami nem lehet az isten háta mögött, mert Isten ezen a tájon nem is járt. De hallomásból talán is-

Idézet a könyvből: „nincs a számára félelmetesebb, mint szembesülni azzal, milyen volt ő egykor, mert akkor azzal kellene szembesülnie, hogy milyen ő most, meg azzal, hogy milyen lesz holnap, és ez az egész annyira reménytelen, és így ijesztő, hogy inkább keresztbe-kasul hazudozik önmagának is meg a világnak is, csak hogy elmeneküljön a szembesülés elől, na, hát itt van, bökte ki nagy nehezen a másodikat, aki közepén ült, hogy szerintem ilyen, hogy a szembesülés elől elmenekülni, ilyen nincs, ilyet nem mondunk, nem használunk, a magyar nyelv nem engedélyezi ezt a kapcsolatot egy ilyen ige és egy ilyen vonzat között”

merik, mert még mindig a messiást várják.

A könyv története egyébként nem túl bonyolult: a báró Ausztriában élő családjá bulvárlapokból tudja meg, hogy az Argentínában élő idős rokon elkártyázta egész vagyonát. Kifizetik az adósságot, és magukhoz veszik a bárót, aki azonban furcsa alak, és a család inkább szabadulna tőle. Mivel a báró haza akar menni a magyar szülőföldre, és meglátogatni Mariettává szépített, valójában Mari nevű fiatalkori szerelmét, könnyen útnak is indítják. A kis település (könnyen azonosíthatóan Gyula) izgatottan várja, mert azt remélik, a településre hagyja a pénzét. A bárón kívül a másik fő alak a Tanár úr, aki törekszik a kivülállásra, ki is költözik a közösségből, és egy dolgot akar elérni: a gondolatatlanságot. Gondolatfutamai néha követelhetlenek, de nem értelmezhetetlenek, az ő szólamain kívül azonban mindenképpen befogadhatóbb a többi lakó mondanivalója, fecsegése. A báró a könyvben nem túl aktív szereplő, de az ő jelenlétén keresztül szól meg a település, a különböző szereplők jelzés nélkül váltakozva monologizálnak, és nagyon mindennapiak, esendők. Ráadásul olyan, mintha hallottuk volna már, ismernénk már ezeket a figurákat, a polgármestert, a helyi neonáci kisvezért a motorosaival, a vele összejátszó rendőrfőnököt, a kisnyugdíjasokat, és tapasztaltunk már mindezt átszövő korrupciót és feltehetően nagy hatalmú politikusokat szállító, titokzatos, elsötétített üvegű limuzinokat.

Krasznahorkai művei eddig nem táplálkoztak ennyire a közelmúltból, és itt ezen az utóbbi néhány év közéleti eseményeit és közhangulatát lehet érteni. Rezonál benne a kortárs magyar valóság, de nem rajza annak, viszont komoly társadalomkritika olvasható ki belőle. Ma a cselekvés a korrupción merül ki, rajtuk csak végigmegy minden, nem mi alakítunk. Kívülről várjuk, hogy jöjjön az, amit saját véleményünk szerint megérdemlünk. Mert saját erőnkön nem akarunk tenni semmit, vagy ami még rosszabb talán, nem is tudunk. A könyv vége az apokalipszis: egy olyan vonaton ülünk, ami fék nélkül rohog a fal felé. Ez a megváltatlanság állapota, ahol az idő csak „telik, de nem múlik”.